

Seg reiste mig derfor egentlig kun for at gjøre en Indsigelse imod, at der skulde være reist nogen Agitation i denne Sag. Det har der ikke været. Hvem skulde have foranlediget den? Hvem skulde have agiteret for at faae Huusmændene til at indgive deres Andragende? Have de bornholmste Rigsdagsmænd gjort det? Have de havt med Andragendet at gjøre fra Først af? Er der ikke først kommet flere Andragender til Finantsministeren uden deres Medvirking? Er det Agitation, naar selve Autoriteterne paa Bornholm give Andragendet Medhold? Hvorledes gaaer det til, at Forstanderskaberne paa Bornholm alle have erkjendt, at Afgifterne vare for høie? Kan det kaldes Agitation? Og kan der være Tale om Agitation, naar Regjeringens Repræsentanter paa Bornholm, Embedsmændene, have afgivet de samme Erklæringer? Naar den høitærede Finantsminister bliver bekendt med Alt, hvad der er fremkommet, indbefattet den Erklæring, som Udvalget privat har faaet fra Amtmanden paa Bornholm, og naar han vil lade Forholdene derovre undersøge, saa troer jeg, at han i ethvert Tilfælde vil komme til den Erkjendelse, at Agitation kan der ikke være Tale om i denne Sag.

Formanden: Det ærede Medlem seilede, naar han troede, at den foregaaende Taler havde brugt Udtrykket „Agitation“ for at betegne et andet æret Medlems eller andre Medlemmers Stilling til denne Sag.

Ordføreren: Jeg ønsker blot at tilføie, at efter den høitærede Finantsministers Uttringer troer ogsaa jeg, at det vilde være overskødigt, om jeg nu udtalte mig nærmere om Sagen. Vel kunde der nemlig være Udskilligt i, hvad der blev anført af det ærede Mindretal (Bonne) og ogsaa af den næstforegaaende Taler (Dvistgaard), som nok kunde trænge til en Tilbedgaaen, men jeg troer ikke, at det vilde være rigtigt at opholde det ærede Thing dermed paa det nærværende Standpunkt, og under de nærværende Omstændigheder. Hvad vi ønske og begjære, er jo kun en Undersøgelse af Sagen; vi opstille ikke bestemte Paaastande.

— Der er dog en Ting, som jeg ikke kan lade være at yttre ligeoverfor, hvad navnlig den næstforegaaende Taler (Dvistgaard) bemærkede; og det er, at dersom han havde seet lidt nærmere af, hvad der er fremkommet i denne Sag, saa vilde han maaskee ikke have udtalt sin Mening med en saadan tilsyneladende Sikkerhed, som han gjorde. Det maa nemlig ikke lades ubemærket, at samtlige Erklæringer, der ere fremkomne fra Autoriteterne ovre paa Bornholm, indrømme, at de Klager, som ere reiste over, at Afgifterne ere uforholdsmæssig høie, multig turde være ikke saa ganske ubegrundede. Dette er Noget, der er indrømmet i Erklæringerne, ikke blot af dem, der maatte være tilbøielige til at understøtte Andragernes Ønske, men ogsaa af dem, der have udtalt sig imod Andragerne. Navnlig er der i sin Tid, i Mæret 1861, af Dens Amtsforvalter, som med stor Bestemthed udtalte sig imod Andragendet, og som i saa Henseende blev fulgt af Amtmanden, blevet udtalt Følgende: „Jeg maa erkjende, at de uopdyrkede Jorder — nemlig de Jorder, som der her er Tale om — ere bebyrdede med i og for sig høie Afgifter, der i høi Grad ville hæmme Formaalet, der i dette Tilfælde maa være Opdyrkningen af Landets betydelige Lyngstrækninger.“ — Trods denne Erkjendelse kom han imidlertid til det Resultat, at man dog alligevel burde forkaste det indgivne Andragende, og han støttede dette paa det Samme, hvorpaa det ærede Mindretal væsentlig støtter sig, og hvad ogsaa tidligere Finantsministre have støttet sig paa, nemlig at der er sluttet en Contract. Det er denne formelle Omstændighed, at der er sluttet en Contract, som man især støtter sig til. Men dertil maa jeg imidlertid bemærke — og i saa Henseende er det, at Udvalgets Fleertal væsentlig har adskilt sig fra det ærede Mindretal — at Fleertallet mener, at der ikke alene ved en Contract maa tages Hensyn til dens Ord, men ogsaa til, hvad der er dens Aand, hvad der har været Meningen med den. Og naar vi nu gaae tilbage til, hvad der har været Aanden i den hele Foranstaltning, hvorom der her er Tale, saa er det, at vi komme til det